

Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka

Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos skyrius

**„Bazinis šeimų paketas bibliotekoje:
užsienio bibliotekų gerosios praktikos ir pritaikymo gairės Panevėžio
regionui“**

Metodinė priemonė

Parengė: vyr. bibliotekininkė Šarūnė Leikienė

Panevėžys, 2025 m.

Turinys

„Bazinis šeimų paketas bibliotekoje: užsienio bibliotekų gerosios praktikos ir pritaikymo gairės Panevėžio regionui“	3
Poreikių profilis: ką sako tyrimas?	4
Bazinio šeimų paketo modelis	5
Užsienio viešųjų bibliotekų patirtys formuojant bazinį šeimų paslaugų paketą	6
1. Vokietija (Berlynas): bendruomenės įtrauktis ir paslaugų bendra-kūra	6
2. Estija (Pernu): suvaldytas filialų tinklas ir programų paketai	6
3. Švedija (Skellefteå): patirtinis mokymasis ir erdvių patrauklumas.....	6
4. Islandija (Reikjavikas): tvarumas ir skaitmeninės inovacijos	6
5. Ispanija (Alcalá de Henares): kalbinės ir bendruomeniškos programos.....	7
Igyvendinimo standartas	8
Priedai (šablonai)	9
Apibendrinimas	12

„Bazinis šeimų paketas bibliotekoje: užsienio bibliotekų gerosios praktikos ir pritaikymo gairės Panevėžio regionui“

Ši metodinė priemonė skirta Panevėžio regiono viešųjų bibliotekų specialistams planuojantiems ir įgyvendinantiems bazinį šeimų paslaugų paketą (šeimoms, auginančioms vaikus iki 7 metų), remiantis:

- Panevėžio regiono šeimų poreikių tyrimo (<https://eduteka.lt/educacine-nuoroda/seimu-bazinio-paketo-paslaugu-veiklu-formato-ir-tematinio-poreikio-nustatymas-tyrimas/>) išvalgomis (aktualiausi formatai, laikas, tematika, paslaugos);
- užsienio bibliotekų gerosiomis patirtimis, kurias Panevėžio regiono bibliotekų specialistai identifikavo stebėjimo vizitų metu (Erasmus+).

Tikslas

Sukurti aiškią, įrodymais grįstą ir pritaikomą sistemą, kaip bibliotekoje suformuoti šeimoms patrauklų, tęstinį, įvairiapusį bazinį paslaugų paketą.

Uždaviniai:

1. susieti tyrimo rezultatus su konkrečiomis paslaugomis ir veiklomis (formatas, laikas, turinys);
2. pateikti 5 užsienio gerųjų praktikų kryptis ir jų pritaikymo modelį;
3. parengti praktinius įrankius: planavimo lenteles, komunikacijos, registracijos ir kokybės vertinimo šablonus;
4. pasiūlyti minimalų „bazinį“ ir išplėstinį paketo variantus (pagal bibliotekos pajėgumus).

Poreikių profilis: ką sako tyrimas?

1) Auditorija

- Aktyviausia grupė – 33-40 metų moterys (dažniausiai mamos), gyvenančios mieste ir rajonuose; šeimos dažniausiai auginančios 1-2 vaikus, vaikų amžius 2-5 metai.
- Šeimoms svarbiausios tradicijos: laikas gamtoje, kūryba, fizinis aktyvumas, maisto gaminimas kartu, kultūrinės/istorinės tradicijos, skaitymas ir šeimos diskusijos.

2) Laikas

- Patogiausias laikas veikloms bibliotekoje 16:00-18:00 val.; 18:00-20:00 val..
- Dauguma šeimų neformaliai ugdymui skiria 2-3 kartus per savaitę, vadinasi, bibliotekos pasiūla gali būti reguliari, o ne vienkartinė ar atsitiktinė.

3) Veiklos

- Prioritetas: kūrybinės dirbtuvės (labai didelis poreikis), skaitymo įpročių ugdymas, šventės/teminiai renginiai, praktinis pasaulio pažinimas, eksperimentai.
- Papildomi poreikiai: tėvų mokymai, pagalba vaikams ruošiant namų darbus, technologijų prieiga, specialios kolekcijos/interaktyvios priemonės, tėvų bendruomenė.
- Veiklų pobūdžio pasirinkimas: dominuoja gyvi susitikimai bibliotekoje.

Praktinė išvada: bazinis paketas turi būti „gyvas“, orientuotas į bendrą šeimos patirtį ir vykti reguliariai 16:00-18:00 val..

Bazinio šeimų paketo modelis

1) Bazinis paketas (minimalus)

Rekomenduojama, kad kiekviena biblioteka turėtų 6 bazines paketo dedamąsias:

1. Skaitymo patirtis šeimai (garsiniai skaitymai, šeimos skaitymo ritualai).
2. Kūrybinės dirbtuvės (pagaminamas daiktas-rezultatas, sensorika, meninė saviraiška).
3. Teminiai šeimos renginiai/šventės (bendruomeniškumas, tradicijos, žaidimai).
4. Praktinis pažinimas (STEAM, eksperimentai – paprasti, saugūs, namuose pakartojami bandymai).
5. Tėvų kompetencijų stiprinimas (trumpi edukaciniai intarpai, konsultacijos, biblioterapija).
6. Erdvės ir priemonių prieiga (vaikų kampelis, interaktyvios priemonės, technologijos).

2) Išplėstinis paketas

1. Tėvų bendruomenė (gyvi susitikimai/klubas).
2. Pagalba vaikams ruošiant namų darbus (pradinių klasių mokiniams).
3. Priemonių skolinimas (Berlyno pavyzdys – „daiktų biblioteka“).
4. Partnerystė (darželiai, sveikatos biurai, nevyriausybės organizacijos ir kt.).

Užsienio viešųjų bibliotekų patirtys formuojant bazinį šeimų paslaugų paketą

Panevėžio regiono bibliotekų specialistų tarptautinių vizitų metu buvo analizuojami skirtingų šalių viešųjų bibliotekų sprendimai, orientuoti į šeimas, neformalųjį ugdymą, bendruomenės telkimą ir paslaugų tvarumą. Atrinktos penkios praktikos atspindi skirtingus, tačiau tarpusavyje papildančius modelius, kurie leidžia kurti **struktūruotą, patrauklų ir ilgalaikį šeimų bazinį paslaugų paketą**.

Kiekviena praktika pateikiama pagal vieningą struktūrą:

kontekstas → esminė patirtis → pritaikymo sprendimai šeimų paketui → poveikis.

1. Vokietija (Berlynas): bendruomenės įtrauktis ir paslaugų bendra-kūra

Kontekstas.

Berlyno viešosiose bibliotekose didelis dėmesys skiriamas bendruomenės įtraukimui į paslaugų kūrimą, dalijimosi kultūrai ir lankytojų poreikiais grįstam planavimui.

Esminė patirtis.

Bibliotekos veikia kaip **bendra-kūros erdvės**, kuriose lankytojai dalyvauja formuojant paslaugų turinį, o priemonės ir ištekliai dalijami tvaraus naudojimo pagrindu.

Pritaikymo sprendimai šeimų paketui.

- Įtraukti šeimas į veiklų planavimą (idėjų dirbtuvės, apklausos).
- Sukurti šeimoms skirtų kūrybinių ir edukacinių priemonių skolinimo sistemą.
- Plėtoti biblioteką kaip bendruomenės susitikimų ir dalijimosi vietą.

Poveikis.

Didėja šeimų įsitraukimas, paslaugos tampa labiau atliepiančios realius poreikius, stiprėja bibliotekos kaip bendruomenės centro vaidmuo.

2. Estija (Pernu): suvaldytas filialų tinklas ir programų paketai

Kontekstas.

Pernu centrinė biblioteka ir jos filialai veikia pagal vieningą, modulinę paslaugų struktūrą.

Esminė patirtis.

Centrinė biblioteka kuria metodiką ir programas, o filialai jas įgyvendina, užtikrindami paslaugų vienodumą ir prieinamumą visame regione.

Pritaikymo sprendimai šeimų paketui.

- Sukurti vieningą „Šeimų bazinio paketo“ modulinę struktūrą.
- Parengti vieno puslapio metodines korteles kiekvienai veiklai (tikslas, eiga, trukmė, priemonės, komunikacija, vertinimas).
- Taikyti paketus tiek centrinėje bibliotekoje, tiek padaliniuose.

Poveikis.

Užtikrinamas paslaugų nuoseklumas, lengvesnis planavimas ir vienodas kokybės lygis visame Panevėžio regione.

3. Švedija (Skellefteå): patirtinis mokymasis ir erdvių patrauklumas

Kontekstas.

Skellefteå viešojoje bibliotekoje erdvės kuriamos taip, kad skatintų šeimų buvimą, savarankišką veiklą ir patyriminį mokymąsi.

Esminė patirtis.

Biblioteka veikia kaip **nuolat prieinama šeimos patirties erdvė**, o ne tik kaip renginių vieta.

Pritaikymo sprendimai šeimų paketui.

- Įtvirtinti kasdienį 16:00–18:00 „laiką šeimai“.
- Užtikrinti nuolat veikiančias kūrybos, skaitymo ir žaidimų zonas.
- Mažos apimties, bet reguliarūs formatai vietoje pavienių didelių renginių.

Poveikis.

Didėja paslaugų prieinamumas, mažėja organizacinis krūvis, formuojasi šeimų įprotis reguliariai lankytis bibliotekoje.

4. Islandija (Reikjavikas): tvarumas ir skaitmeninės inovacijos

Kontekstas.

Reikjaviko bibliotekų tinkle tvarumas ir skaitmeniniai sprendimai integruoti į kasdienę paslaugų sistemą.

Esminė patirtis.

Biblioteka suvokiama kaip vieta, ugdanti atsakingą vartojimą ir siūlanti modernius, lankytojų poreikius atitinkančius sprendimus.

Pritaikymo sprendimai šeimų paketui.

- Įtraukti trumpas tvarumo mikro-veiklas (kūryba iš antrinių žaliavų, taisymo dirbtuvės, knygų mainai).
- Skaitmenines priemones naudoti registracijai, priminimams ir veiklų tęstinumui namuose.

Poveikis.

Stiprinamas šeimų sąmoningumas, plečiamos paslaugų formos, didinamas bibliotekos patrauklumas.

5. Ispanija (Alcalá de Henares): kalbinės ir bendruomeniškos programos**Kontekstas.**

Alcalá de Henares bibliotekose kalbinės ir kultūrinės veiklos naudojamos kaip bendruomenės telkimo priemonė.

Esminė patirtis.

Kalba, pasakojimas ir skaitymas tampa socialinio ryšio kūrimo pagrindu.

Pritaikymo sprendimai šeimų paketui.

- Įtraukti „Šeimos pasakų ir kalbų popietes“.
- Derinti pasakojimą, užsienio kalbų elementus ir kūrybines veiklas.

Poveikis.

Skatinamas skaitymas, kultūrinis smalsumas ir šeimos socialinė integracija.

Įgyvendinimo standartas

1) Kokybės kriterijai

Kiekviena šeimų paketo veikla turi atitikti:

- Aiškų tikslą (ką vaikas/tėvai patirs ir išsineš),
- Amžiaus grupę (2-3 m., 4-5 m., 6-7 m. – skirtingi sprendimai),
- Trukmę (45-60 min.),
- „Kartu“ elementą (ne „vaikui“, kol tėvai laukia, o bendra patirtis),
- Tęsinys namuose (1 paprasta tęstinė veikla namuose),
- Mini vertinimo įrankis (2 klausimai po veiklos).

2) Metinis planavimas remiantis tyrimu

- Darbo dienomis 16:00-18:00 val. (reguliarumas)
- 1 kartą per mėnesį – „šeimos šventė“, teminis renginys
- 1 kartą per ketvirtį – tėvų mini mokymai (45-60 min.) + lygiagrečiai vaikų veikla.

Priedai (šablonai)

Priedas 1. ŠEIMŲ VEIKLOS PLANAVIMO KORTELE

(Bazinis šeimų paketas bibliotekoje, vaikai 2–7 m.)

Veiklos pavadinimas:

Tikslinė grupė: ☐ 2–3 m. ☐ 4–5 m. ☐ 6–7 m.

Tikslas (1 sakinyss – ką vaikas ir tėvai patirs / išsineš):

Trukmė: ☐ 45 min. ☐ 60 min.

Dalyvių skaičius:

Priemonės

Pagrindinės:

Alternatyvos (jei nėra pagrindinių):

Veiklos eiga

1. Įžanga (3–5 min.)

Kaip pasitinkami dalyviai, kaip kuriama atmosfera:

2. Skaitymo / pasakojimo momentas (10–15 min.)

Knyga, tekstas, istorija:

3. Praktinė dalis (20–25 min.)

Kūryba / eksperimentas / žaidimas:

4. Bendras „kartu“ veiksmas (5–10 min.)

Ką daro vaikas kartu su tėvu:

5. Refleksija / pasidalijimas (3–5 min.)

Kaip užbaigiama veikla:

Tėvų įtraukimas

(Koks konkretus vaidmuo tėvams?)

Tęsinys namuose

(Paprasta veikla, kurią šeima gali pakartoti namuose)

Vertinimas (2 klausimai dalyviams)

Galimos rizikos ir prevencija

(Kas gali nepavykti ir kaip tam pasiruošti)

Komunikacijos tekstas (50–80 žodžių)

(Tekstas Facebook / svetainei)

Priedas 2. PLANAVIMO LENTELĖ (POREIKIS → PASLAUGA)

Poreikis (iš tyrimo)	Modulis	Konkreči veikla	Laikas	Priemonės/biudžetas	Partneriai	Rodikliai
Kūryba	Nr. 2		16–18			
Skaitymas	Nr. 1		16–18			
Šventės/temos	Nr. 3		16–18 / savaitgalis			
Eksperimentai	Nr. 4		16–18			
Tėvų mokymai	Nr. 5		18–20			
Priemonės/erdvė	Nr. 6		darbo laiku			

Priedas 3. VERTINIMO ANKETA PO VEIKLOS

(užtruks apie 30 sekundžių – Jūsų nuomonė mums labai svarbi)

Biblioteka:

Veiklos pavadinimas:

Data:

1. Kas Jums (ir Jūsų vaikui) šiandien labiausiai patiko?

(galite pažymėti kelis variantus)

- ☐ Skaitymas
☐ Kūryba
☐ Bendravimas su kitomis šeimomis
☐ Eksperimentai / praktinės veiklos
☐ Kita:

2. Ar sugrįžtumėte į tokio tipo veiklą bibliotekoje?

- ☐ Taip
☐ Ne
☐ Nežinau

3. Kokią temą rinktumėtės kitą kartą?

(pažymėkite arba įrašykite)

- ☐ Emocijos ir jausmai
☐ Gamta ir pasaulio pažinimas
☐ Pasakos ir istorijos
☐ Kūryba ir menas
☐ Tvarumas / ekologija
☐ Kita:

4. Vienas sakinyss bibliotekai (nebūtina, bet labai vertinga):

„Šiandien mums buvo vertingiausia...“

.....

Ačiū, kad dalinatės!

Jūsų atsakymai padeda mums kurti dar įdomesnes ir naudingesnes veiklas šeimoms.

Priedas 4. KOMUNIKACIJOS ŠABLONAI ŠEIMŲ VEIKLOMS

(Facebook / Instagram / bibliotekos svetainė)

Šie šablonai skirti greitam, aiškiam ir vieningam šeimų veiklų viešinimui.

Užpildykite laukus – tekstas paruoštas skelbti.

VARIANTAS A – SU REGISTRACIJA

(rekomenduojama: 60–80 žodžių)

Veiklos pavadinimas:

Trumpas aprašymas (1 sakiny s apie patirtį):

Kam skirta (amžius):

Tinka–..... m. vaikams su suaugusiuoju.

Kada:

..... (aiškiai nurodyti laiką, pvz., 16:00–18:00)

Trukmė:

..... min.

Ką atsinešti (jei reikia):

Registracija:

Nuoroda / tel. / el. p.:

Kodėl verta (1 sakiny s tėvams):

Paruoštas teksto pavyzdžio karkasas

(galima naudoti kaip modelį)

[Veiklos pavadinimas] – tai [1 sakiny s apie patirtį].

Veikla skirta–..... m. vaikams su suaugusiuoju.

Lauksime Jūsų, val.

Trukmė – min.

Atsinešti:

Registracija:

Kodėl verta?

VARIANTAS B – BE REGISTRACIJOS (TRUMPAS)

(skirta nuolatiniam „šėimos laikui“, erdvėms, atviroms veikloms)

Pažymėkite ir naudokite:

☐ Ateikite **šėimos laiku 16:00–18:00 val.**

☐ Jūsų laukia **kūrybinė erdvė + trumpi skaitymai**

☐ Tinka **2–7 m. vaikams su suaugusiuoju**

Papildomas sakiny s (nebūtina):

Greita atmintinė bibliotekininkui

Geras šėimų veiklos tekstas turi:

aiškų **pavadinimą**,

amžių + laiką (būtina!),

paprastą **patirties aprašą**,

naudos sakinį tėvams („kodėl verta“),

ne daugiau kaip **80 žodžių**.

Tikslas – ne „reklamuoti“, o **pakviesti į patirtį**.

Priedas 5. REGISTRACIJOS IR DALYVIŲ VALDYMO TAISYKLĖS

Registracija atidaroma prieš 14 dienų.

Primenantis pranešimas siunčiamas prieš 24 val.

Jei dalyviai neatvyksta, vieta suteikiama laukiantiems sąrašė.

Dalyvių kiekis nustatomas pagal erdvę, priemonių kiekį ir amžiaus grupę.

Apibendrinimas

Metodinė priemonė „**Bazinis šeimų paketas bibliotekoje (vaikai iki 7 m.): užsienio bibliotekų gerosios praktikos ir pritaikymo gairės Panevėžio regionui**“ sukurta siekiant padėti Panevėžio regiono viešosioms bibliotekoms sistemiškai, nuosekliai ir tvariai plėtoti paslaugas šeimoms, auginančioms mažamečius vaikus.

Priemonė grindžiama dviem esminiais šaltiniais:

1. **Panevėžio regiono šeimų poreikių tyrimu**, kuris atskleidė aktualiausius paslaugų formatus, laiką ir tematiką;
2. **užsienio bibliotekų gerosiomis praktikomis**, identifikuotomis tarptautinių stebėjimo vizitų metu.

Metodikoje pasiūlytas **bazinio šeimų paketo modelis**, sudarytas iš šešių pagrindinių modulių (skaitymas, kūryba, teminiai renginiai, praktinis pažinimas, tėvų kompetencijos, erdvės ir priemonės), leidžia bibliotekoms lanksčiai pritaikyti paslaugas pagal savo pajėgumus ir vietos kontekstą. Papildomai pateiktas išplėstinis modelis suteikia galimybę auginti paslaugas per partnerystes, bendruomenes ir inovatyvius sprendimus.

Svarbi metodinės priemonės dalis – **praktiniai įrankiai**: planavimo kortelės, vertinimo anketos, komunikacijos šablonai ir dalyvių valdymo taisyklės. Jie leidžia bibliotekų specialistams ne tik planuoti veiklas, bet ir užtikrinti jų kokybę, tęstinumą bei realų poveikį šeimoms.

Ši metodinė priemonė skatina bibliotekas pereiti nuo pavienių renginių prie **nuolat veikiančios šeimų paslaugų sistemos**, orientuotos į:

- reguliarių lankymąsi,
- bendrą vaiko ir tėvų patirtį,
- patyriminį mokymąsi,
- skaitymo kultūros stiprinimą šeimoje.

Apibendrinant galima teigti, kad bazinis šeimų paketas yra atskira programa stiprinanti bibliotekos vaidmenį kaip ankstyvojo ugdymo, bendruomenės telkimo ir šeimos gerovės erdvę Panevėžio regione.